AUT, XLII-XLIII, 2004-2005, p. 209-224

FIXAREA UNEI UNITĂȚI FRAZEOLOGICE ÎN STILUL JURIDIC AL ROMÂNEI LITERARE: *PUTERE EXECUTIVĂ*

de

Diana MACIU

În 1831-1832, când intră în vigoare cele două *Regulamente organice*, evoluția întregii societăți româneşti este caracterizată de accelerarea procesului de descompunere a feudalismului şi de ascensiune a capitalismului. În ceea ce priveşte fizionomia dreptului românesc, este important faptul că acum apar, pentru prima dată în legislația Principatelor, elemente de drept constituțional. Dispozițiile *Regulamentelor organice* introduc unul dintre cele mai importante principii de drept constituțional, principiul separației puterilor în stat[1]. Până la aceste două acte normative, domnii români erau autocrați, întrunind în persoana lor toate cele trei puteri[2]. *Regulamentele* prevăd ca puterea legislativă să aparțină *Obicinuitei Obşteştii Adunări* şi Domnului (cap. II *Pentru Obicinuita Obştească Adunare* ROV[3]; cap. II *Organizația şi însuşirile Obicinuitei Obşteşti Adunări* ROM), şeful puterii executive să fie Domnul (art. 58 ROV; art. 61 ROM), iar puterea judecătorească să fie independentă de Obicinuita Obştească Adunare (art. 59 ROV; art. 62 ROM) şi separată de cea *ocârmuitoare / administrativă*[4]:

---

[1] V. E. Cernea, E. Molcuț, *Istoria statului şi dreptului românesc*, Bucureşti, Casa de Editură şi Presă „Şansa", 1998, p. 172.

[2] *Enciclopedia României*, vol. I. *Statul*, Bucureşti, [Imprimeria Națională], [1938], p. 174.

[3] Pentru textul *Regulamentului* Valahiei, notat ROV, am folosit *Regulamentul Organic*, Bucureşti, 1832, iar pentru cel moldovean (ROM), *Regulamentul Organic al Moldovei*, ediție integrală realizată de Dumitru Vitcu şi Gabriel Bădărău, cu sprijinul lui Corneliu Istrati, Iaşi, Editura Junimea, 2004.

[4] V. Dan Ciobanu, *Drept constituțional şi instituții politice*. Partea I. *Statul*, Bucureşti, Editura Hyperion XXI, 1991, p. 113-114; Paul Negulescu, George Alexianu, *Regulamentele Organice ale Valahiei şi Moldovei*, vol. I, Bucureşti, Editura Întreprinderile „Eminescu" S. A., 1944, p. XXXIV-XL; Mihai T. Oroveanu, *Istoria dreptului românesc şi evoluția instituțiilor constituționale*, Bucureşti, Editura Cerma, [1995], p. 209-210; Emil Cernea, Emil Molcuț, *op. cit.*, p. 166-170.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

> Art. 212 ROV: „Despărțirea *puterilor ocârmuitoare* [s.n.] şi judecătorească fiind cunoscută că este neapărat de trebuință pentru buna orânduială în pricini de judecată şi pentru paza dreptăților particularilor, aceste două ramuri de ocârmuire vor fi de acum înainte cu totul deosebite" şi
>
> Art. 279 ROM: „Împărțirea între *puterea administrativă* [s.n.] şi judecătorească, fiind cunoscută de neapărată pentru buna orânduială la regularisirea pricinilor şi pentru închizăşluirea driturilor a particularnicilor, aceste doauî ramuri vor fi de acum înainte cu totul deosăbite".

Parcurgând ultimele două articole, se observă că legiuitorii munteni preferă un cuvânt vechi, format în limba română, adjectivul *ocârmuitoare*, pentru a desemna puterea *executivă*, în timp ce textul moldovean se referă la puterea *administrativă*, al doilea termen al acestei unități frazeologice fiind un neologism.

1. Principiul separației puterilor în stat

Ne-am oprit asupra acestei diferențe terminologice datorită importanței pe care o are, în planul organizării de stat, principiul separației puterilor legislativă, executivă şi judecătorească. În continuare, vom aminti principalele lucrări teoretice privitoare la separația puterilor, precum şi preocupările gânditorilor politici români de la începutul secolului al XIX-lea pentru consacrarea ei legislativă. În partea a doua, ne vom referi la modul de desemnare, în limba română, a noțiunii de funcție executivă, până la impunerea sintagmei *putere executivă*. Precizăm că, datorită amplorii cercetării, nu vor fi discutate aici denumirile, din primele documente constituționale, ale celorlalte două funcții, legislativă şi judecătorească.

Conceptul de separație a puterilor în stat este un concept antic, pe care îl întâlnim la Aristotel, în *Politica*. Filozoful elen consideră că o guvernare, indiferent de tipul ei (monarhică, aristocratică sau constituțională), are trei părți, pe care legiuitorul trebuie să le organizeze cât mai bine: una dintre ele este deliberarea afacerilor publice (funcția deliberativă), a doua se referă la magistraturi (ea stabileşte cine trebuie să fie suveran şi peste ce anume, şi cum trebuie să se realizeze alegerea corpului magistraților), iar a treia este funcția judecătorească[5].

Teoreticienii moderni ai ideii separației puterilor[6] sunt John Locke (1632-1704) şi Montesquieu (1689-1755). În lucrarea *Two Treatises of Government*, John Locke numeşte cele trei puteri: legislativă – *legislative power*, executivă – *executive power* şi federativă

[5] Aristotel, *Politica*, Bucureşti, Editura IRI, 2001, p. 251.

[6] Pentru informații suplimentare cu privire la ideea pluralității puterilor în stat, v. Dan Ciobanu, *op. cit.*, p. 96 ş.u.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

– *federative power*, aceasta din urmă conducând politica internațională a statului şi fiind, aproape întotdeauna, exercitată de aceeaşi entitate care deține şi puterea executivă. Montesquieu dezvoltă teoria pluralității puterilor în stat în *De l'esprit des lois*, apărută în 1748. El este sedus de instituțiile engleze şi are în vedere modelul britanic atunci când elaborează teoria sa. Pentru gânditorul francez, moderarea puterii este garantată de împărțirea guvernării în următoarele trei ramuri: executivă – *puissance exécutrice*, legislativă – *puissance legislative* şi, pentru că Montesquieu era magistrat, judecătorească – *puissance de juger*[7].

Teoria separației puterilor în stat, fundament al tuturor *constituțiilor democratice* moderne, este înscrisă pentru prima dată, „în modul cel mai clar"[8], în Constituția Statelor Unite ale Americii, adoptată la data de 17 septembrie 1787[9]. Constituția franceză din 1791 consacră principiul separației puterilor în Titlul al III-lea, *Des pouvoirs publics*, în articolele 3, 4 şi 5[10].

Ideile democratice pe care aceste texte fundamentale le pun în valoare îşi găsesc ecoul în rândul micii boierimi, al burgheziei (clasă socială în ascensiune) şi al intelectualității din țările române. Aceste categorii sociale se implică tot mai mult în modernizarea organizării politice a statelor române şi, în acelaşi timp, manifestă interes pentru dezvoltarea culturii şi a limbii literare a Principatelor, ceea ce face ca instaurarea regimului burghez să fie strâns legată de formarea limbii literare româneşti moderne. „Faptul că – afirmă G. Ivănescu –, începând de pe la 1820, burghezia română participă la viața culturală a țării, fie chiar numai prin lectura cărților şi ziarelor, deci ca public cititor, însemna [...] fixarea de către burghezie a limbii literare"[11].

Referitor la activitatea politică desfăşurată în Principatele Române în această perioadă, Paul Cornea observă: „O deschidere mai

---

[7] V. Bernard Chantebout, *Droit constitutionnel*, ediția a XVIII-a, Armand Colin, 2001, p. 102.

[8] Dan Ciobanu, *op. cit.*, p. 110.

[9] În art. I, secțiunea 1, se prevede: „*All legislative powers* [s.n.] herein granted shall be vested in a Congress of the United States, which shall consist of a Senate and House of Representatives"; art. II, secțiunea 1: „The *executive power* [s.n.] shall be vested in a president of the United States of America"; art. III, secțiunea 1: „The *judicial power* [s.n.] of the United States, shall be vested in one supreme court […]" (adresa web: http://www.lonang.com/exlibris/organic/1787-usc.htm).

[10] Art. 3 dispune: „le *Pouvoir législatif* [s.n.] est délégué à une Assemblée nationale composée de représentants temporaires, librement élus par le peuple, pour être exercé par elle, avec la sanction du roi, de la manière qui sera déterminée ci-après"; art. 4: „Le Gouvernement est monarchique: *le Pouvoir exécutif* [s.n.] est délégué au roi […]"; art. 5: „*Le Pouvoir Judiciaire* [s.n.] est délégué à des juges élus à temps par le peuple" (adresa web: http://www.conseil-constitutionnel.fr/textes/constitution/c1791.htm).

[11] G. Ivănescu, *Istoria limbii române*, ediția a II-a, Iaşi, Editura Junimea, 2000, p. 654.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

largă spre ideile egalitariste şi democratice ne întâmpină în literatura politică a boierimii secundare [...]. La 1821, mica boierime iese dintr-o dată din obscuritate, impunându-se ca o forță distinctă, conştientă de sine, redutabilă. În Moldova, ea desfăşoară pe față lupta pentru preponderența politică şi elaborează un program cuprinzător, cunoscut sub numele impropriu de «constituția cărvunarilor»”[12].

Cărvunarii, boieri progresişti din Moldova, denumiți astfel de marea boierime refugiată în Bucovina[13] după numele membrilor unei organizații revoluționare secrete din Italia[14], au elaborat un proiect de constituție în care apare într-o formă *rudimentară*[15] principiul separației puterilor.

Proiectul cărvunarilor nu reprezintă un produs singular al eforturilor depuse de elita politică din cele două Principate pentru desprinderea de practicile vechiului regim fanariot şi, totodată, pentru conturarea unei formule de organizare statală, bazată pe legi fundamentale, în concordanță cu ideile liberale ale Apusului. În 1802, logofătul Dimitrie I. Sturza concepe un proiect intitulat *Plan sau formă de oblăduire republicească „aristo-democraticească” în Moldova*[16], în țesătura căruia se poate identifica „un embrion de separația puterilor în stat”[17]. D. Sturza imaginează o republică la temelia căreia se găsesc trei divanuri independente: un Divan Mare, format din 15 veliți, „cârmaci toatei oblăduirii republicii”, unul Prăvelnicesc şi Divanul de Jos sau „de

---

[12] Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, Bucureşti, Editura Minerva, 1972, p. 197.

[13] În 1821, datorită tulburărilor provocate de revoluția grecească, boierii cei mari au trecut în Bucovina, iar mica boierime a rămas în țară (v. Nicolae Iorga, *Istoricul constituției româneşti*, în *Constituția din 1923 în dezbaterea contemporanilor*, Bucureşti, Humanitas, 1990, p. 47-48).

[14] Această societate secretă, al cărei scop era lupta împotriva asupririi străine şi pentru unitatea Italiei, a apărut pe la 1808 în munții din centrul şi sudul Italiei, bogați în cărbune. Membrii ei se reuneau, probabil, în cabanele cărbunarilor din acei munți, de unde şi numele lor. În ceea ce priveşte spiritul revoluționar al boierimii secundare moldovene şi modul lui de manifestare în comparație cu mişcarea italiană, Paul Cornea observă că „epitetul de «cărvunar» era rostit în scopul intimidării, dar acoperea o realitate inofensivă; în orice caz – continuă autorul – «cărvunarismul» micii boierimi n-avea nimic comun cu practica italienească a subversiunii”. Fără a urmări să acapareze puterea prin conspirație, mica boierime formula revendicări precum: libertatea negoțului, organizarea vamală, căi de comunicație etc. Cu toate acestea, boierimea secundară „a constituit, la 1821-1822, un factor puternic de subminare a vechiului regim şi o rezervă a gândirii înaintate” (Paul Cornea, *op. cit.*, p. 199-200).

[15] Dan Ciobanu, *op. cit.*, p. 112.

[16] Pentru textul proiectului, v. Cristian Ionescu, *Dezvoltarea constituțională a României. Acte şi documente, 1741-1991*, Bucureşti, Editura Lumina Lex, 1998, p. 55-63.

[17] Ioan Stanomir, *Naşterea Constituției. Limbaj şi drept în Principate până la 1866*, [Bucureşti], Editura Nemira, 2004, p. 63.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

deputaţii judeţilor”[18]. Reprezentant al aceluiaşi mediu intelectual moldovean, Iordache Rosetti-Rosnovanu alcătuieşte, în 1818, a sa *În scurt luare aminte asupra oareşicare îndreptări în administraţia Moldovei*. Fără a consacra expres şi nici integral principiul separaţiei puterilor, memoriul sugerează „transferul competenţelor judecătoreşti către un «divan general», domnul reţinând doar atribuţii de supraveghere”[19].

Din perioada 1821-1822 datează proiecte de reforme elaborate de boierii munteni emigraţi în Ardeal şi înaintate Rusiei. Dintre acestea fac parte: proiectul de organizare a ţării al lui Alexandru Vilara, întocmit în februarie-martie 1822, în care acesta propune „domn de ţară pe viaţă”[20], precum şi actul intitulat *Îndreptarea ţării (după cele) ce a pătimit ţara la 1821 de la străini*, cu propuneri privitoare la înfiinţarea unui divan menit să exercite puterea executivă, diferit de divanul căruia îi sunt atribuite funcţii judecătoreşti[21].

La 1824, Ionică Tăutul exprimă necesitatea ca Moldova să se alcătuiască într-un „stat care să înciapă a figurarisi printre altele”[22]. Una dintre cauzele înapoierii principatului este aceea a confuziei dintre puterea judecătorească şi puterea legislativă. În Moldova, precizează învăţatul, judecătorii fac „ei sânguri pravile, şi ei sânguri [judecă] după dânsâle. Acest fel nu este pe aiure”, de aceea „*Opştiasca Adunare* trebui să fie un trup osăbit”[23]. Din 1828 datează lucrarea, rămasă neterminată, *Politiceşti luări aminte asupra Moldovei*, importantă prin descrierea pe care Tăutul o face instituţiilor ţării[24].

Independenţa şi modernizarea justiţiei, deziderate a căror punere în aplicare garanta încetarea abuzurilor şi a arbitrarului, caracteristice perioadei fanariote, sunt invocate şi de Barbu Ştirbei într-un memoriu din 1827 adresat puterii protectoare ruseşti. Condiţia *sine qua non* pentru garantarea siguranţei individului şi a proprietăţii în Principate o reprezintă sancţionarea legislativă şi receptarea în practică a separaţiei

---

[18] Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 55-56.
[19] *Ibidem*, p. 59-60.
[20] I. C. Filitti, *Opere alese*. Cuvânt înainte, text stabilit, bibliografie, tabel cronologic şi note de Georgeta Penelea, Bucureşti, Editura Eminescu, 1985, p. 119-120.
[21] *Ibidem*, p. 119; *Enciclopedia României*, vol. I. *Statul*, p. 278.
[22] Ionică Tăutul, *Scrieri social-politice*. Cuvânt înainte, studiu introductiv, note de Emil Vârtosu, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1974, p. 143.
[23] *Ibidem*, p. 140-141.
[24] Analizând această scriere, Emil Vârtosu consideră că: „pe de o parte, are marea calitate de a fi scrisă de un om al ţării [...], iar pe de altă parte, îl arată ca înarmat cu un spirit critic veşnic treaz şi în măsură să privească până la inima lucrurilor, nelăsându-se amăgit de aparenţe şi spunând adevărul fără reticenţe” (*Studiu introductiv* la ediţia citată a scrierilor lui Ionică Tăutul, p. 40).

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

puterii judecătoreşti de cea administrativă, ceea ce se va întâmpla odată cu intrarea în vigoare a *Regulamentelor*[25].

Incursiunea pe care am făcut-o în activitatea programatică febrilă a primelor trei decenii ale secolului al XIX-lea, şi din care am surprins numai câteva aspecte, este importantă, întrucât ea anunţă schimbări legiferate, în parte, de *Regulamentele organice*, cum este cazul consacrării principiului separaţiei puterilor. După 1831-1832 ne întâmpină importante proiecte de constituţie, cum sunt, în Muntenia, cel al lui Ion Câmpineanu din anul 1838[26] şi, în Moldova, cel elaborat de Mihail Kogălniceanu în 1848[27]. Trecând în sfera actelor care s-au bucurat de autoritate legală, amintim *Statutul dezvoltătoriu Convenţiunei din 7/19 August 1858*, intrat în vigoare în 1864 şi *Constituţia* din 1866[28].

2. Analiza modului de desemnare a noţiunii de „putere executivă"

Ne vom ocupa, în continuare, de modul în care este desemnată *puterea executivă* în vocabularul juridic românesc atât în textele oficiale, cât şi în proiectele şi în memoriile neînvestite cu forţă obligatorie, începând cu primele decenii ale secolului al XIX-lea şi până în 1866, anul intrării în vigoare a primei constituţii, în sens formal, a României. Vom avea ca punct de plecare textele celor două *Regulamente organice* ale Principatelor Române.

În teoria constituţională actuală românească, puterea executivă este desemnată şi prin expresiile *autoritate administrativă* şi *administraţie de stat*. Rolul puterii executive este de a conduce politica naţională, de a organiza executarea şi de a executa în concret legile. Pentru aceasta, ea dispune de un aparat administrativ numeros care, deşi nu decide în principiu, face parte din mecanismul administraţiei[29].

a) Putere ocârmuitoare / administrativă

Consacrând principiul separaţiei puterii judecătoreşti de puterea executivă, art. 212 ROV foloseşte, pentru aceasta din urmă, sintagma

---

[25] V. Ioan Stanomir, *op. cit.*, p. 87-88.
[26] Textul proiectului la Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 127-128.
[27] *Ibidem*, p. 144-154.
[28] Pentru textul *Statutului Dezvoltător al Convenţiei de la Paris* şi al *Constituţiei* din 1866, v. Ioan Muraru, Gheorghe Iancu, *Constituţiile române*, ediţia a III-a, Bucureşti, Regia Autonomă „Monitorul Oficial", 1995, p. 5-60. Editorii acestor texte fac precizarea că ele sunt reproduceri fotografice după ediţiile oficiale: *Statutul* este reprodus după „Monitorul-Jurnal Oficial al Principatelor-Unite-Române", nr. 146 din 3/15 iulie 1864, iar *Constituţia* după „Monitorul-Jurnal Oficial al României", nr. 142 din 1/13 iulie 1866.
[29] V. Ioan Muraru, *Drept constituţional şi instituţii politice*, Bucureşti, Editura Actami, 1998, p. 430.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

putere ocârmuitoare, iar art. 279 ROM, *putere administrativă* (v. *supra*, p. 1). Unitatea frazeologică *putere ocârmuitoare* conține adjectivul *ocârmuitor*, un derivat cu sufixul *-tor* al verbului *ocârmui* „a cârmui, a conduce; a guverna, a administra", verb format de la *ocârmi* < slavon. *ocrămiti* „a conduce", sub influența lui *cârmui* (derivat de la *cârmă* cu sufixul *–ui*) „a conduce, a guverna; a domni, a administra" o țară, un oficiu etc. (DLR). *Ocârmui* este atestat în secolul al XVII-lea, în *Letopisețul Țării Moldovei*: „[Arbure hatmanul] în tinerețile lui Ștefan vodă toată țara otcârmuia [...]"[30] sau la Nicolae Costin: „Pre sine sângur, apoi pre alții să otcârmuiască" (DLR). Cu sensul de „a administra un bun" îl întâlnim și în *Codul Calimach*, art. 1118: „Tot aceeaşi îndatorire şi tot acelaşi drit are şi părtaşul cel ce ocârmueşte lucrul de părtăşie fără împuternicirea împreună părtaşilor lui"[31].

Adjectivul neologic *administrativ* „ce privește administrația", a fost împrumutat, după DA, din fr. *administratif*. După MDA, el are etimologie multiplă: fr. *administratif*, lat. *administrativus*. Șt. Munteanu precizează faptul că dicționarele noastre obișnuiesc să dea două surse etimologice, „situând pe locul întâi cel mai adesea etimonul francez. Trebuie să spunem, continuă autorul, că nu întotdeauna explicația aceasta este conformă cu realitatea. De fapt, influențele franceză, latină savantă, italiană [precum şi, uneori, influențele altor limbi] s-au împletit aşa încât separarea lor este deseori greu de făcut"[32]. Această situație este ilustrată de adjectivul *administrativ*, încadrat de Manuela Saramandu în categoria adjectivelor neologice în *–iv* (cf. lat. *–ivus*, fr. *–if*, *-ive*, it. *–ivo*, rs. *–ивный*, la care putem adăuga şi germ. *–iv*), frecvente la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi în prima jumătate a secolului al XIX-lea, cuvinte împrumutate ca atare: *abuziv*, *apelativ*, *consultativ*, *retroactiv* etc.[33]. N. A. Ursu precizează că modelul lor de adaptare l-au constituit vechile adjective de proveniență slavă terminate în *–iv*: *blagocestiv*, *drăgostiv*, *milostiv* etc., precum şi cele al căror *–iv* provine din *–iu*, moştenit: *bețiv*, *uscățiv* etc.[34].

---

[30] Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediție îngrijită, studiu introductiv, indice şi glosar de P. P. Panaitescu, ediția a II-a revăzută, Bucureşti, ESPLA, [1958], p. 145.

[31] *Codul Calimach*, ediție critică, Bucureşti, Editura Academiei, 1958, p. 421.

[32] Şt. Munteanu, V. D. Țâra, *Istoria limbii române literare. Privire generală*, ediția a II-a, revizuită şi adăugită, Bucureşti, Editura Didactică şi Pedagogică, [1983], p. 253.

[33] Manuela Saramandu, *Terminologia juridic-administrativă românească în perioada 1780-1850*, Bucureşti, 1986, p. 106.

[34] N. A. Ursu, Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare*. I. *Studiu lingvistic şi de istorie culturală*, Iaşi, Editura Cronica, 2004, p. 327.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

Adjectivul *administrativ* este atestat în *Uricariul*, în următoarele sintagme: *sfat administrativ* (vol. II, 2 18/19), *reformă administrativă* (vol. VIII, 121) şi, în 1899, într-un manual de drept constituțional şi administrativ, în sintagma *autorități administrative* (DA). În *Regulamentele organice* îl întâlnim în următoarele unități frazeologice: *sfat administrativ* (*passim*), *ramuri administrative* (art. 350 ROV al. 4, art. 403 ROM despre numirea în funcții la *dregătoriile publice* – administrative, judecătoreşti şi ostăşeşti), *măsuri administrative* (art. 149 al. 2 ROV, art. 136 ROM referitoare la dreptul Domnului de a întruni Sfatul Administrativ), *temeiuri administrative* (art. 371 ROV) etc.

Observăm că nici unul din textele celor două regulamente nu foloseşte un termen românesc adaptat, mai mult sau mai puțin fidel, după fr. *executif* sau după it. *esecutivo* (etimoanele lui *executiv*, indicate de MDA), deşi membrii ambelor comisii erau la curent cu ideile revoluționare franceze, europene şi americane, şi cu legile elaborate pe baza lor. Barbu Ştirbei, secretarul comisiei muntene, este unul dintre primii români, doctori în drept, care şi-au obținut diploma în Franța[35]. Unul din motive ar putea fi grija legiuitorilor de a evita folosirea unui termen mai puțin cunoscut de către destinatarii regulamentelor. Adjectivul *administrativ*, deşi nu este format pe terenul limbii române, are avantajul de a trimite la neologismele *administra*, *administrație*, *administrator*, bine cunoscute în epocă şi prezente în corpul celor două legiuiri: *administra* (ROM p. 212, 217), *administrație* (ROV p. 89, 188, 189; ROM p. 220-222, 253, 290), *administrator*, întrebuințat în ROM pentru a-i desemna pe administratorii județelor, numiți *ispravnici administratori* (art. 107, art. 345 etc.), acestora corespunzându-le, în ierarhia administrativă din Țara Românească, *ocârmuitorii de județ* (art. 11, art. 21, art. 108 al. 2, art. 317 etc.). Adjectivul amintit se comportă asemeni neologismelor comparate de Sextil Puşcariu cu nişte călători străini care, ajunşi cu trenul în oraşele mari, coboară şi se stabilesc acolo, fiind întâmpinați în gară de rude şi prieteni şi rămânând pentru totdeauna în societatea acestora[36].

Un motiv pentru care comisia din Moldova preferă sintagma *putere administrativă* unității frazeologice *putere ocârmuitoare* ar fi acela că ea încearcă, prin noua terminologie, să acopere o insuficiență semantică a lexicului juridic tradițional. *Ocârmuitor*, atribut al vechiului regim, în care conducerea statului şi activitatea de legiferare erau concentrate în persoana domnitorului, nu mai corespunde realității socio-politice şi juridice instaurate de regulamente şi bazate, în

[35] V. Ioan Stanomir, *op. cit.*, p. 120.
[36] Sextil Puşcariu, *Limba română*, volumul I, *Privire generală*. Prefață de G. Istrate, note, bibliografie de Ilie Dan, Bucureşti, Editura Minerva, 1976, p. 403.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

principiu, pe teoria separației puterilor. Domnul, în calitate de şef al *ocârmuirii*, are funcția de conducere, de administrare a statului, dar îndeplineşte funcția legislativă împreună cu *Obicinuita Obşteasca Adunare*. De altfel, Manuela Saramandu notează faptul că, în trecerea de la terminologia juridică veche la cea a perioadei cuprinse între 1780 şi 1850, verbul *(o)cârmui* îşi modifică sfera semantică, pierzând sensul de „hotărî, decide" (specific funcției legislative) şi păstrându-l pe cel de „conduce" (specific administrării statului)[37].

Din perspectiva teoriei constituționale actuale şi a limbii literare, *administrativ* nu este termenul cel mai potrivit pentru a desemna funcția executivă într-un stat, întrucât funcția administrativă face parte din ansamblul atribuțiilor executivului, alături de funcția guvernamentală, fără a exista totuşi limite nete între acestea două[38].

În *Regulamente*, puterea executivă este numită şi *putere stăpânitoare*, adică puterea care „priveşte la păzirea bunei orândueli şi la liniştea publicului" (art. 58 ROV). Aceste texte vorbesc, de asemenea, de puterea suverană de „administrație şi de paza bunei orândueli şi a liniştei publice" (art. 61 ROM). *Stăpânitor* este sinonim al lui *ocârmuitor*, în amândouă regulamentele conducerea statului fiind denumită şi *stăpânire* (de exemplu: art. 18, art. 20, art. 62, art. 70 ROV; art. 159 lit. e) ROM). Sunt folosiți şi determinanții *împlinitor* şi *săvârşitor*, dar despre ei vom discuta în secțiunile dedicate acestora.

b) Puterea împlinirei / împlinitoare

În 1822, Constituția cărvunarilor foloseşte sintagma *puterea ocârmuirei şi a împlinirei*: „*puterea ocârmuirei şi a împlinirei* [s.n.] să fie în singură mână a Domnilor"[39], punând, astfel, în evidență dubla sarcină a executivului: de a organiza punerea în aplicare şi de a executa / a împlini efectiv legile. Substantivul *împlinire* poate fi pus în legătură cu verbul *împlini*, care are şi sensul juridic de „a aduce la îndeplinire, a executa o hotărâre, o formalitate" (DA). Cu acest sens este atestat,

[37] Manuela Saramandu, *op. cit.*, p. 205.

[38] „La fonction d'administrer se rattache au pouvoir exécutif. Ainsi Hauriou distinguait, au sein du pouvoir exécutif, deux types d'activités: «La fonction administrative consiste essentiellement à faire les affaires courantes du public, la fonction gouvernementale à résoudre les affaires exceptionnelles qui intéressent l'unité politique et à veiller aux grands intérêts nationaux». Cette conception a le mérite de chercher à circonscrire la sphère de l' «administratif»; elle ne doit cependant pas faire oublier que, à l'évidence, il n'y a pas de frontières précises entre la fonction administrative et la fonction gouvernementale, ce qui se manifeste en particulier par le fait que, aux niveaux supérieurs de l'État, les autorités et les instruments juridiques sont en grande partie les mêmes pour les deux fonctions" (Jean Michel de Forges, *Droit administratif*, 5e édition corrigée, PUF, 1998, p. 6).

[39] Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 73.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

alături de *împlinitoriu*, în 1814, în *Manualul lui Andronachi Donici*, în titlul 5, paragraful 4: „După hotărârea judecății, *să dă împlinitoriu* ca *să împlinească* [s.n.] ceale ce s-au hotărât" (MJAD, p. 35), unde *a da* are sensul de „a numi pe cineva ca să execute o sarcină", „a desemna". De remarcat că în manualul învățatului moldovean, *împlinitor* „cel care execută hotărârea judecătorească" este folosit în paralel cu substantivul *executoriu*. Titlul 42, paragraful 10 prevede: „Ceale prin judecată hotărâte ca să se săvârşească şi ca să se împlinească, *executoriul* [s.n.] le săvârşeaşte", făcându-se trimitere la titlul 5, paragraful 4, citat mai sus.

Dacă în *Manualul* lui A. Donici, *împlinitoriul* este cel care execută o hotărâre pronunțată într-o speță particulară, mai târziu adjectivul *împlinitoriu* va deveni şi atributul agentului executant al legilor în întreaga țară. Astfel, Ionică Tăutul, „cel mai important observator critic al societății moldoveneşti de la începutul secolului al XIX-lea"[40], cum îl numeşte Emil Vîrtosu, bun cunoscător al lui Locke, Montesquieu[41], dar şi al constituției Statelor Unite[42], numeşte puterea executivă – *putere împlinitoare*. În *Descrierea instituțiilor Moldovei* (c. 1828), vorbind despre „feliul ocărmuirii" în perioada contemporană lui, I. Tăutul precizează: „Putere hotărâtoare [legislativă] şi *împlinitoare* [s.n.], ca şi în vreme vechi, este în mâna voevodului, rânduit de Pre Înaltă Poartă, după a ei socotință [...]"[43]. Ionică Tăutul este consecvent în folosirea sintagmei *putere împlinitoare* pentru *putere executivă*, fapt demonstrat de apariția acesteia într-o traducere făcută după un autor francez, Pierre d'Herbigny, cu titlul: *Privire politicească a Evropii toată*

[40] *Studiu introductiv* la Ionică Tăutul, *op. cit.*, p. 74. Despre Tăutul, Paul Cornea afirmă: „Dacă cineva merită supranumele de «primul român modern», el e mai îndreptățit să-l poarte decât Dinicu Golescu, mare român, dar nu modern, «mare» tocmai fiindcă *n-a fost* «modern», ci a voit *să fie*, luptându-se din răsputeri cu propria-i umbră" (*op. cit.*, p. 241).

[41] *Studiu introductiv* la Ionică Tăutul, *op. cit.*, p. 71, 73, 77.

[42] Într-o scrisoare din 27 august 1829 către unchiul său Ilie Ilschi, din Bucovina, în care arată motivele pentru care poate fi ales domn al Moldovei, Ionică Tăutul vorbeşte despre necesitatea adaptării ideilor occidentale, ținând seama de poziția geografică a Moldovei: „Învecinaria Rosiei, a Austriei, a Turchiei, nu poate primi aceliaş lucruri ce să pot aşăza în America, în Angliia, în Franța. Deci, care moldovan au făcut o procetire adâncă, ca să afle unde să hotărăşte Constituțiia cu Regulamentul, slobozăniia cu liberalismul? Eu am făcut ace procetire şi ştiu ce să poate aşăza la noi, şi ce nu să poate" (Ionică Tăutul, *op. cit.*, p. 262-263). Dintr-o altă scrisoare, datând din 1827, ne putem da seama cum îşi reprezenta Tăutul America: „locul în care Franclin au dărmat tiraniia şi au aşăzat fericiria noroadelor pe pravilile Republicii" (p. 227).

[43] *Ibidem*, p. 206-207.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

din anu 1825, adnotată de comis, la Constantinopol, prin anii 1825-1826[44].

Adjectivul *împlinitor* este folosit în ROM în art. 26: „puterea *împlinitoare* [s.n.] îl va îndemna [pe caimacam] de a se depărta din sala sesiilor"; art. 432: „puterea suverană şi *împlinitoare* [s.n.] pentru păzirea orânduelei şi a liniştii publice [...] sunt drituri şi prerogative de rangul prinţipului domnitor [...]".

În 1851, paharnicul Teodor Stamati întocmeşte un *Disionăraş românesc de cuvinte tehnice şi altele greu de înţeles*, pe care autorul îl simte necesar într-o perioadă în care:

> „Lăţindu-se cercul cunoştinţilor noastre, ne-au trebuit cuvinte ca să le rostim, să le împărtăşim şi altora. Întrând în relăciuni deosebite unii cu alţii şi cu streinii am cunoscut nouă obiecte ce a trebuit a le numi, am căpătat nouă idei mai esacte despre lucruri, ce am fost siliţi a le rosti lămurit şi acurat spre a ne înţălege şi a nu orbica în lucrările noastre. În scurt, pentru obiectele ce am cunoscut, pentru ideile ce am căpătat, a trebuit ori să croim cuvinte din nou, să le botezăm şi să le îmbrăcăm în vestmântul limbei noastre, cu un cuvânt, să le facem româneşte, ori să le primim nebotezate, neformate româneşte [...]"[45].

Printre termenii înregistraţi de T. Stamati se numără şi adjectivul *esecutiv* cu variantele *eczecutiv*, *ecsecutiv*, pe care autorul îl explică prin *împlinitoriu*.

c) Putere săvârşitoare

În proiectul muntean din 1822, *Îndreptarea ţării (după cele) ce a pătimit ţara la 1821 de la străini*, puterea executivă este numită *putere săvârşitoare*: „un divan compus din mitropolit şi 4 boieri mari să aibă toată *puterea săvârşitoare* [s.n.]"[46]. *Săvârşitor*, format de la *săvârşi* (< slavon. *săvrăšiti*) cu suf. *-tor*, este atestat cu sensul special, juridic, de „executiv", într-un document din 1819, precum şi, în 1829, într-un număr din „Curierul românesc": „Priveghează asupra lucrărilor tuturora părţilor legiuitoare şi *săvârşitoare* [s.n.]" (DLR).

Tot în 1829, în paginile „Curierului românesc", Simion Marcovici publică, alături de articolul *Idei pe scurt asupra tuturora formelor de oblăduiri*, şi un proiect de constituţie în care „pe articole sunt cuprinse instituţiile politice şi libertăţile: monarhia constituţională

---

[44] Pentru sintagma *putere împlinitoare*, cf. N. A. Ursu, Despina Ursu, *op. cit.*, p. 195.

[45] Pah. T. Stamati, *Disionăraş românesc de cuvinte tehnice şi altele greu de înţeles*, Tipografia Buciumului Roman, 1851. În transcrierea textului, am actualizat ortografia şi punctuaţia. Astfel, nu l-am mai notat pe *–ŭ* final, iar adjectivul plural *noue* l-am notat *nouă*.

[46] I. C. Filitti, *op. cit.*, p. 119.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

ereditară, un «senat legiuitor» şi un «senat *săvârşitor*» [s.n.], libertatea tiparului etc.”[47]. Presupunem că, prin *senat săvârşitor*, Simeon Marcovici avea în vedere organismul care să exercite puterea executivă, *senat* fiind întrebuințat cu sensul de „organ, consiliu etc. politic cu diverse atribuții (de conducere)” (DLR). În limba română, *senat* a circulat ca sinonim al lui *sfat* „grup, consiliu etc. (pe lângă un conducător, un demnitar, o instituție etc.) constituit pentru a delibera, a lua hotărâri, a ajuta la rezolvarea, la conducerea unor treburi, a unor acțiuni de interes public, național etc.” (DLR), aşa cum se observă din exemplul dat de DLR: „Ceata senatului, adecă sfatului” (Dosoftei, *Viața şi petreacerea svinților*, Iaşi, 1682, 12v/29) şi al lui *divan* „consiliu format din reprezentanții marii boierimi şi din înalți dregători care luau parte, alături de domnitor, la conducerea țării” (MDA): „Senatul sau divanul de 24 de boieri se alegea din cei mai înțelepți şi mai cuvioşi” (Ştefan Vasilie Piscupescu, *Oglinda sănătății şi a frumuseții omeneştĭ [...]*, Bucureşti, 1829, 24/9) (DLR).

Articolului 26 din ROM îi corespunde art. 25 din ROV, în care se prevede: „de va rămânea el [caimacamul] neclintit întru abatere din datoriile sale, *puterea săvârşitoare* [s.n.] îi va porunci să iasă afară din sala adunărilor”; art. 376 ROV stipulează: „*puterea* de sine stăpânitoare şi *săvârşitoare* [s.n.] pentru ținerea bunei orânduieli şi pentru răpaosul obştii [...] sunt prerogative alăturate oblăduirii Domnului [...]”.

Proiectul de constituție elaborat de Ion Câmpineanu, în 1838, reglementează toate cele trei puteri statale. Pentru analiza noastră, prezintă interes conținutul punctului e): „Persoana suveranului este nesiluită şi sfântă; a suveranului este puterea *săvârşitoare* [s.n.] [...]”[48].

În vocabularul juridic al epocii nu există unitate în desemnarea puterii executive. Autorii încearcă să redea conceptul apelând la calc frazeologic. Din acest punct de vedere, limbajul juridic nu face excepție în contextul mai larg al limbii literare. N. A. Ursu, studiind formarea terminologiei ştiințifice româneşti, afirmă, ca şi alți cercetători, că, „pentru nivelul scăzut pe care-l aveau românii în jurul anului 1800, calcurile lingvistice constituiau, într-o anumită măsură, o necesitate” şi de aceea terminologia ştiințifică românească de la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi din primele trei-patru decenii ale secolului al XIX-lea este foarte bogată în calcuri lingvistice. Dacă traducătorii diferitelor scrieri având conținut ştiințific ar fi folosit termenii străini corespunzători, nu ar mai fi fost atins scopul de popularizare a cunoştințelor respective,

[47] Emil Vîrtosu, *Studiu introductiv* la Ionică Tăutul, *op. cit.*, p. 75, nota 70.
[48] Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 127.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

urmărit de aceştia[49]. Acest argument are o forță sporită în cazul terminologiei juridice, deoarece legiuitorul este preocupat de buna receptare a textului normativ, posibilă prin înțelegerea lui de către destinatari.

d) Putere executivă

Sintagma *putere executivă* este folosită, în 1848, în proiectul de constituție realizat de M. Kogălniceanu, „cel mai însemnat conducător ideologic al Moldovei [...] şi unul dintre cei mai avansați în folosirea termenilor noi”[50]. Primul articol al capitolului III, *Despre puterea executivă*, prevede: „Puterea executivă este încredințată de către nație Domnului”[51].

Adjectivul *executiv* este atestat de MDA mai târziu, în 1851, în *Disionăraşul* lui Stamati (v. *supra*, p. 10). În art. VI al *Statutului dezvoltătoriu* din 1864[52] se precizează că: „dacă budgetul nu s-ar vota în timpul oportun, *puterea esecutivă* [s.n.] va îndestula serviciile conform ultimului budget votat”. *Constituția* din 1866 consacră principiul separației puterilor în art. 32 al. 1, art. 35 şi art. 36. Astfel:

> Art. 32 al. 1: „*Puterea legislativă* [s.n.] se esercită colectiv de către Domn şi representațiunea națională”.
>
> Art. 35: „*Puterea esecutivă* [s.n.] este încredințată Domnului, care o esercită în modul regulat prin Constituțiune”.
>
> Art. 36: „*Puterea judecătorescă* [s.n.] se esercită de Curți şi Tribunale [...]”.

3) Concluzii

Credem că atât sintagma *putere executivă*, cât şi variantele ei frazeologice *putere ocârmuitoare / stăpânitoare / săvârşitoare / împlinitoare*, folosite de primii legiuitori constituționali români şi de gânditorii politici de la începutul secolului al XIX-lea, s-au format prin calc lingvistic după model multiplu (fr. *pouvoir exécutif*[53], it. *potere esecutivo*[54], germ. *executive Gewalt* etc.). Fr. *pouvoir exécutif* este consemnat în art. 4 al *Constituției* din 1791. Dicționarul tezaur al limbii franceze atestă această unitate frazeologică într-o culegere din 1792, *Annales politiques et littéraires* (TLFI). Separația puterilor este

---

[49] V. N. A. Ursu, *Formarea terminologiei ştiințifice româneşti*, Bucureşti, Editura Ştiințifică, 1962, p. 117.

[50] K. Bochmann, *Dezvoltarea vocabularului social-politic român între 1840 şi 1850*, în *Actele celui de-al XII-lea Congres Internațional de Lingvistică şi Filologie Romanică*, redactor Alexandru Rosetti, Bucureşti, Editura Academiei, 1970, p. 870.

[51] Cristian Ionescu, *op. cit.*, p. 147.

[52] *Supra* p. 5, nota 28.

[53] „Fonction consistant à assurer l’exécution des lois” (LTJ).

[54] „Il potere al quale è demandato il compito di fare eseguire le leggi e le disposizioni emanate dal potere legislativo e giudiziario” (DLI).

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

consacrată şi de primele constituţii italiene, dintre care amintim *Costituzione della repubblica italiana*, din 26 ianuarie 1802[55] şi *Costituzione delle provincie unite italiane*, din 4 martie 1831[56]. Adjectivul germ. *exekutiv* „ausführend" (< neolat. *execūtivus*), parte componentă a îmbinării frazeologice *executive Gewalt* „putere executivă", este atestat începând din secolul al XVIII-lea, alături de substantivul *Executive* „vollziehende Gewalt im Staat" (DH). În formarea variantelor frazeologice pentru *putere executivă*, este posibil să fi avut importanţă şi sintagma rusească *исполнительная власть*, unde *власть* înseamnă „putere, autoritate", iar adj. *исполнительная*, „executiv" (DRsR).

Sintagma *putere administrativă* s-a format, de asemenea, după model multiplu. Dovadă construcţiile paralele: fr. *pouvoir administratif*, rs. *административная власть* (DRRs). Fr. *administratif* „qui émane de l'administration (d'une chose)", derivat de la *administration* „action de gérer (bien privé ou biens, affaires publics)" cu sufixul *-if*, este atestat în 1790. În acelaşi an este atestată şi sintagma *pouvoir administratif* (TLFI).

Unităţile frazeologice analizate sunt formate, în limba română, prin calc frazeologic[57] după modelul unor sintagme cu circulaţie internaţională, care vehiculează idei noi, democratice, de guvernare, şi de aceea trebuie admisă etimologia multiplă. Nu este exclus ca în impunerea sintagmei *putere executivă*, cel puţin pentru stadiul actual al terminologiei juridice, să fi avut influenţă şi engl. *executive power*[58], însă această influenţă este mai puţin importantă, deoarece limba engleză nu a avut o răspândire asemănătoare cu cea a limbilor franceză, italiană şi germană în ţările române din prima jumătate a secolului al XIX-lea.

A doua concluzie priveşte tocmai acest proces de „importare" a unui concept nou şi de atribuire a unei denumiri potrivite pentru limba şi cultura română, desfăşurat în mare parte în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Este cunoscută observaţia lui Sextil Puşcariu cu privire la

---

[55] Art. 47: „È incaricato esclusivamente dal *potere esecutivo* [s.n.] che esercita per mezzo dei ministri" (adresa web: http://www.dsg.unito.it/dircost/index2.htm).

[56] Art. 1: „I poteri dello Stato sono tre: *il potere esecutivo* [s.n.], *il potere legislativo* [s.n.] ed *il potere giudiziario* [s.n.]. Tutti e tre li suddetti poteri sono distinti tra loro ed esercitati da soggetti diversi" (adresa web: http://www.dsg.unito.it/dircost/index2.htm).

[57] V. Th. Hristea, *Probleme de etimologie. Studii. Articole. Note*, Bucureşti, Editura Ştiinţifică, 1968, p. 178.

[58] Engl. *executive*, având valoare adjectivală şi referindu-se la „that branch of a government charged with carring out the laws", este atestat în 1649. În 1776 este atestat, cu valoare nominală, în engleza americană: „person or persons charged with putting laws into effect" (CDE).

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universităţii de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

spiritul tradiționalist şi la *sfiala față de neologisme*, caracteristice scriitorilor noştri din secolul al XIX-lea, mai ales din primele decenii, atitudine care poate fi atribuită intelectualității româneşti, în general. „Înainte de a primi cuvântul nou, ei căutau în tezaurul lexical moştenit vorbele capabile de a reda, prin diferite lărgiri de înțeles sau prin combinații nouă, ideea ce trebuia exprimată”[59]. Ulterior, este încurajat împrumutul direct latino-romanic, fapt ce trebuie explicat în strânsă legătură cu schimbările culturale, politice şi economice ale societății româneşti. „Evenimentele din 1828-1829 – afirmă G. Ivănescu – au adus întâi de toate o mare schimbare în ce priveşte sursele neologismelor române. Dacă până atunci, scriitorii români şi publicul cult românesc împrumutau neologismele din limbile greacă şi germană şi din limba latină în pronunție germano-maghiară, după Tratatul de la Adrianopol (1829), când capitalul occidental industrial pătrunde în Principate şi se înmulțesc considerabil relațiile directe cu Apusul, se înlătură neologismele greceşti, germane şi latino-maghiare, înlocuindu-se cu neologisme romanice (franceze, italiene) şi latine [...]”[60].

Acelaşi lucru se întâmplă şi în cazul fixării unei denumiri pentru funcția executivă. În interiorul procesului se disting două abordări: fie că se încearcă traducerea conceptului, îmbrăcându-l într-o „haină” autohtonă (este cazul sintagmelor *puterea ocârmuitoare / stăpânitoare / împlinitoare / săvârşitoare*), fie se adoptă forma în care conceptul este exprimat prin calc frazeologic, în care cel de-al doilea termen este împrumutat[61]: *puterea executivă* / *administrativă*. Aceste calcuri frazeologice se deosebesc prin gradul de fidelitate față de model: ea este mai mare când se apelează la neologism (*executiv*, *administrativ*).

Analiza noastră a avut în vedere un caz particular al procesului de formare a terminologiei juridice româneşti moderne. Ea confirmă tendința generală a evoluției acesteia în prima jumătate a secolului al XIX-lea; acum se asimilează în condiții tot mai bune neologismele necesare şi se stabileşte forma adecvată a acestora[62].

SIGLE ŞI ABREVIERI

al. = alineat.

---

[59] Sextil Puşcariu, *op. cit.*, p. 378.
[60] G. Ivănescu, *op. cit.*, p. 655.
[61] V. Th. Hristea, *op. cit.*, p. 178-179.
[62] V. Gh. Bulgăr, *Evoluția stilului administrativ în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în *Studii de istoria limbii române literare. Secolul al XIX-lea*, vol. I, [Bucureşti], Editura pentru Literatură, 1969, p. 187.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)

art. = articol de lege.
c. = circa.
CDE = *Chambers Dictionnary of Etymology*, editor Robert K. Barnhart, Chambers Harrap Publishers Ltd., 2000.
CNRS = *Centre National de la Recherche Scientifique* (Franța).
DA = Academia Română, *Dicționarul limbii române*, Bucureşti, I, 1913 ş.u.
DH = *Duden. Herkunftswörterbuch der deutschen Sprache*, Bibliographisches Institut, Mannheim/Wien/Zürich, 1963.
DLI = Giacomo Devoto, Gian Carlo Oli, *Il dizionario della lingua italiana*, Florența, Casa Editrice Felice Le Monnier S.p.A, 1995.
DLR = Academia Română, *Dicționarul limbii române*, serie nouă, Bucureşti, 1965 ş.u.
DRRs = Gheorghe Bolocan, Tatiana Medvedev, Tatiana Voronțova, Alina Ciobanu-Tofan, Nicolae Plăcintă, Aliona Zgardan-Crudu, *Dicționar român-rus*, ediția a II-a revăzută şi adăugită, [Chişinău], Editura Arc, Editura Gunivas, 2001.
DRsR = Gheorghe Bolocan, Tatiana Voronțova, Elena Şodolescu-Silvestru, *Dicționar rus-român*, Bucureşti, Editura Ştiințifică şi Enciclopedică, 1985.
LTJ = *Lexique des termes juridiques*, 13e édition, Dalloz, 2001.
MDA = *Micul dicționar academic*, Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic, 2001 ş.u.
MJAD = *Manualul juridic al lui Andronachi Donici*, ediție critică, Bucureşti, Editura Academiei, 1959.
TLFI = *Trésor de la langue française informatisé*, Éditions CNRS.

LA CONSECRATION DU SYNTAGME *PUTERE EXECUTIVĂ* DANS LE LANGAGE JURIDIQUE DU ROUMAIN LITTERAIRE

(Résumé)

La présente démarche traite de la manière avec laquelle la notion de *pouvoir exécutif* a été désignée dans la langue roumaine dès les premiers textes à caractère constitutionnel jusqu'à la Constitution de 1866.

Il a été nécessaire de rappeler dans une première partie les principaux ouvrages théoriques concernant le principe de séparation des pouvoirs ainsi que les projets et les actes officiels constitutionnels des théoriciens et des législateurs roumains du début du XIXe siècle. En ayant comme point de départ le texte des *Règlements organiques* des deux principautés roumaines, la deuxième partie fait l'analyse linguistique de ce processus d'«importation» d'un nouveau concept auquel il faut assigner une dénomination appropriée à la langue et à la culture roumaines.

Dans notre analyse, il a été question d'un cas particulier – la consécration du syntagme *putere executivă* dans la terminologie juridique roumaine moderne. Elle confirme la tendance générale de cette terminologie pendant la première moitié du XIXe siècle.

BDD-A6358 © 2004-2005 Editura Universității de Vest
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.169 (2026-11-07 03:00:41 UTC)